

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XLIV. Quanta vbiq[ue] sit occasio mortis meditandæ?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45701

volucrum in morem pennis prapetibus se credant calo, sideribus inferant, supra sordes abjecta mortalitatis volitent expeditissime contemplatrici beneficio Philosophia. Quod innuere voluisse Zoroastrem veteris Theologia auctorem eminentissimum testatur Calvus Rhodiginus lib. 16: lect. antiq. cap. 18. in fine: ait enim: Hoc Zoroastrem significasse arbitror, cum esse alatum animam comminisceretur, ac contractis alis labi in corpus precipitem: rursusq; latius plumantem, ac denuo factam volucrum superna repetere. Si queras, quid sibi velit, denuo plumas induere, respondebit cit. Author, significari, speculari competentem scientiam, & disciplinam Philosophia: cuius institutionibus, à sensibus abducimur longius, & quodammodo ab humilibus nostra mortalitatis auolamus. Id porro fiet, si sepulchrum geramus in capite, hoc est, mortem attentè, & continuo meditemur. Hæc ille.

C A P V T XLIV.

Quanta ubique sit occasio mortis assidue meditanda?

VT autem id agamus, non tantum cum ex domo, vel vrbibus egredimur, aut reos supplicio affectos, in rotajacentes, vel è furca pendentes intuemur; aut cum ibi præterimus, vbi alij jacent sepulti, mortis memoria nobis renouatur; sed etiam quando per illos campos ambulamus, in quibus aliquando vel prælia commissa sunt, vel quidam duellis, aut latrocinij occubuerunt, vbi sepulti, vbi occisi; seu saxis notati, seu viridi cespite obruti. O quoties pedem terræ imponimus, & nescimus, cuius tumulum calcemus! Fortasse etiam hac ipsa de causa Solon jamjam diem obiturus (obiit autem apud Cyprios atatis suæ anno 80.) sermone suis diserteque mandasse fertur, vt, torpore in cineres redacto, eosdem suorum ossium cineres, per prouinciam vndique disseminarent. Quia enim vir erat sapientiæ amantissimus, dispicere non potuit, qua ratione posteris meliùs prodesse posset, quàm si & domum mortuus non reportaretur, & foris vbiq; & nusquam sepultus, per cineres suos hinc, & inde dispersos, homines doceret adhuc philosophari. Nihil enim Philosophiâ tam dignum, nihil rectè philosophari cupientibus tam congruum & salutare, quàm viua semper & præ oculis habita mortis recordatio.

I.

Diog. Laërt.
lib. 1. in Solone.

II. Hæc ne desit, etiam silvas de campo intrantibus occurrunt imagines mortis. Ibi Cypressus arbor olim, in ostentis; mortis indicium fuit: vnde mortis esse hieroglyphicum nonnulli affirmaverunt. Quod etiam de pini arbore tradit Pierius: nam de hac arbore observatum est, illam semel excisam, nunquam suppullulascere.

Propert. li. 4, eleg. 12. *Cum semel intrarunt infernas funera leges,
Non exorato stant adamante via.*

Et, vt alius Poëta canit:

Catull. 5. e. pigr. *Soles occidere, & redire possunt,
Nobis cum semel occidit brevis lux,
Nox est perpetua vna dormienda.*

Sapi. 2. 1; Ita dixerunt & illi: *Non est, qui agnitus sit reuersus ab inferis: quin & illud præmiserunt: Exiguum, & cum tadio est tempus vita nostra.* Idem natura nobis dicit in pini, quam vel in nemore, vel in monte stantem videmus. Multò autem clariùs, si eam vel bipenni, vel vento deiectam aspiciamus. Immo de omni ligno non reuifcente cogitatio hæc oriri potest, quæ orta est regi illi, qui apud Principem Poëtam ita loquitur:

Virgil lib. 12. Æneid. *Vi sceptrum hoc (dextrâ sceptrum nam fortè gerebat)
Numquam fronde leui fundet virgulta, nec umbras:
Cum semel in siluis imo de stirpe recisum
Matre caret: posuitq, comas, & brachia ferro,
Olim arbos: nunc artificis manus are decoro
Inclusit, patribusq, dedit gestare Latinis.*

Sapi. 2. 3; Ad eundem modum homo, Platoni inuersa arbor, vbi semel fuerit excisus, non reflorescet. *Non est, qui agnitus sit reuersus ab inferis.* Etiam si, instar cypressi extulerit caput, humiliabitur, & deicietur in terram; quare arbor omnis agit mortis præconem, siue in siluis, siue in hortis aspiciatur. Occurrit enim

Eccl. 11. 3. cernenti illud Ecclesiastæ: *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumq, loco ceciderit, ibi erit.* Quin & si finem illius stragis intueamur, in mentem veniet, illud lignum vel incapulum futurum, vel etiam pabulum ignis. Neque suo dumtaxat casu, aut senio, & ariditate nos erudiunt arbores, sed omnibus per orbem redeuntibus autumnis. Tunc enim, sicut homi-
ni

ni senescenti defluunt capilli, ita bruma arborum comas decutit. Quot folia, tot cadauera humi jacent. Sic idololatrias comparavit Isaias, quibus dixit: *Erubescetis super hortis, quos elegeratis, cum fueritis velut quercus defluentibus folijs.* Sic seipsum Iob nominans dixit: *Contra folium, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam.* Sicut enim alia folia, dum flaccescunt, sponte decidunt; alia siluifragis flabris vexata violenter à ramis abripiuntur: ita alios homines leuis aura afflat, & necat; alios autem balistæ, aut tormenta bellica, aliæque mortis arma è medio tollunt. Denique quid horrentes altorum nemorum umbræ aliud nos jubent cogitare quàm cum Dauide: *Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis?* Si enim Ethnicus Cicero scripsit: *Me hac tua platanus admonuit, quæ non minùs ad opacandum hunc locum patulis est diffusa ramis, quàm illa, cuius umbram secutus est Socrates* (admonuit autem ad differendum) cur nos arborum siluarumque non admonerent umbræ, ad philosophandum de morte? *Hesterni quippe sumus, & ignoramus quoniam sicut umbra dies nostri sunt super terram.*

Isa. 1. 29.

Iob. 13. 25.

Psal. 43. 20.

Cic. lib. 1. de orat.

Iob. 8. 9.

III.

Quòd si flores in pratis, fructus in ramis, flammæ in focis, vndas in fluuijs intueamur, quid aliud, quàm quædam simulaçhra mortis videmus? De floribus Iob in hunc modum pronuntiat: *Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miseris, qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra, & numquam in eodem statu permanet.* Et profanus quispiam de se ait:

Iob. 14. 1.

Nos quoque floruius, sed flos fuit ille caducus.

Atque alius. *Collige, virgo, rosas, dum flos nouus, & noua pubes, Sed memor esto auum sic properare tuum.*

Quantum enim non properant ad interitum flores?

Florent lilia manè, nocte flaccent.

Ob quam ipsam causam etiam Seruator dixit: *Considerate lilia agri.* Quid ni & gramina, è quibus fit fœnum? *Omnis enim caro fœnum.* Quid ni & spicas in altum surgentes, quæ desinant in stramen, & stipulam siccam, qualem se patientiæ exemplar nominauit? An non & Tarquinius, cum in horto virgâ decuteret summa papauerum capita, filio per tabellarium mortem Principum

Matth. 6. 28.

Isa. 40. 6.

Iob. 13. 25.

pum

Cic. lib. 1.
Tuscul. quest.

Prou. 13. 9.

Amos. 8. 1.

Iob. 9. 25.

2. Reg. 14. 14.

Eucher. ad
Valer.Idiota lib. de
contempl.
mortis. §. 8.
Idem §. 10.

Idem §. 13.

pum significauit? Taceo rosas Adonidis sanguine purpuratas; taceo Narcissos: taceo Hyacinthos. Nec ipsi morte sua carent *immortales amaranthi*. De fructibus, & flammis Tullium audiamus: *Adolescentes, inquit, sic mori videntur, ut cum aqua multitudine vis flamma opprimitur. Et quasi poma ex arboribus si eruda sint, vi auelluntur; si matura & cocta, decidunt: sic vitam adolescentibus vis aufert, senibus maturitas*. Et quoties lucernam, facem, vel aliam flammam aspicias aut flatu oris, aut fluctu maris extinguere, cogita vitam tuam citius extinguere posse: & praesertim, si impius es, quia *lux iustorum latificat, lucerna autem impiorum extinguetur*. Poma quoque, siue vi excutiantur, siue sponte cadant, casus humanos significant, quorum alij mortem inferunt violentam, per *vincinum pomorum* indicatam à Propheta Amos, & toleratam à Druso Claudij Imp. filio, qui pyro in sublime jactato, quod hiantem ore excepit, suffocatus est: alij casus saltem repentini sunt, si non violenti, significati per *naues poma portantes*. Ait enim ille: *Dies mei velociores fuerunt cursore: fugerunt, & non viderunt bonum. Pertransierunt quasi naues poma portantes, sicut aquila volans ad escam*. Quàm citò enim naues poma, alijque merces auferunt? Et quamquam poma odorem aliquem post se relinquunt, odor tamen ille ipse quàm velociter euanescit? Iam aquae ipsae, siue per riuos fluant, siue ruant per torrentes, tamen in continuo sunt motu, neque vnumquam in eodem statu permanent. Mulieris, sed sapiens sententia est: *Omnes morimur, & quasi aqua dilabimur in terram, qua non reuertuntur*. Eleganter Eucherius ad Valerianum scribit: *Velut ex alto undarum fluctus, alijs atque alijs superuenientibus in littoris extrema franguntur: ita in terminum mortis succiduae alliduntur atates*. Assonat Eucherio vir aequè sanctus ac doctus, Idiota, cuius haec sunt verba: *Mors portus est, ad quem, in his mundi calamitatibus miseri nauigamus omnes: ad quem quò citius peruenierimus, eò celerius liberabimur*. Et infra: *Sicut aqua dilabens in terram, à terra absorbetur, ita quòd amplius non videtur: sic homo in terram per mortem cadens, ita consumitur & destruitur, quòd numquam amplius in hac mortalis sortis conditione inuenitur*. Rursumque alibi: *Vt omnia flumina intrant in mare: sic quoque in hanc fluctuosam vitam qui veniunt, mare, id est,*

amari-

amaritudinem mortis necessario subintrant. Mors enim est omnium
pana, omnium tributum, omnium carcer, omnium domina, omnium
receptaculum.

Igitur, ne mortis immemores essemus, natura eius signum
nobis in terrâ per tumulos mortuorum, per arbores & silvas, per
folia & gramina; per flores & fructus; in aqua per fluctus &
portus; per naues & descensum; in ipsa etiam flamma, per eius
extinctionem impressit. Quid ni etiam in aëre, & vapore per
aërem ascendente, ventisque ibi dominantibus? De vapore
S. Iacobus ait: *Quæ est vita vestra? vapor est ad modicum parens, &* Iac. 4. 14.
deinceps exterminabitur. Vapor ex aqua in altum ascendit, nec
diu ibi perseverat, sed in pluuiam resolutus, delabitur in terram.
Extolluntur multi eò vsque, vt se digito nubes attingere, vel
ipsam cælum sublimi vertice ferire arbitrentur: et eò profundius
cadunt, quò altiùs ascenderunt. De vento Iob loquatur. *Me-* Iob. 7. 7.
mento, ait, quia ventus est vita mea. Cur ventus? quia venti mo-
tus est velocissimus, fuga & lapsus irrevocabilis. Vnde legimus:
Recordatus est, quia caro sunt, spiritus vadens, & non rediens. Quip- Psal. 77. 39.
pe ventus numquam reperit suam originem, vnde erupit, & à
qua incitatus est; sed *lustrans uniuersa in circuitu pergit spiritus,* Eccl. 1. 6;
& in circulos suos reuertitur. Hinc suprâ citatus Idiota: *Ventus* Idiota de
est vita nostra, quia inuisibiliter & incessanter, ac sine reditu transit. contem-
Quadrat etiam huc alia lectio: *Spiritus est vita mea,* quod Græci mort.
pro respiratione, & spiritu, quem ducimus, accipiunt, cui magna S. 14.
est cum ventis similitudo. Cessant subitò venti: cessat subitò
respiratio, cum homo expirat. Quin & nubes nobis transitum
nostrum indicant. Sicut enim *in conspectu eius nubes transferunt,* Psal. 17. 13.
ita & nos transimus, qui *lumen nubes sine aqua, qua a ventis trans-* Iudic. 12.
feruntur, nec in vno loco diu perseverant; quia non habemus hic
manentem ciuitatem.

Ex aëre oculos ad ipsum cælum mittamus, etiam immor-
tales illi orbis, & splendidissima ætheris lumina transibunt, im-
mò in hoc etiam quotidie transeunt & occidunt, vt moneant
nos quoque vergere ad occasum: Appositè doctissimus Idiota
ait: *Sicut omnes stella, qua ab oriente veniunt, quamuis sint magna* Idiot. lib. cit.
celeritatis & virtutis, tendunt tamen ad occasum, & ibi secundum S. 1.
diversos

diuersos circulos, alia tardiùs, alia ociùs se se à nostris aspectibus abscondunt; sic etiam homines vniuersi, ab Oriente, id est, per natiuitatem intrant in mundum, quamuis ibi aliquamdiu rutilent, & clarescant, necesse est tamen, quòd tandem ad Occasum mortis, alij tardiùs, alij citiùs, secundum cursum durationis, quam à DEO acceperint, veniant, decidantq;, & à mundi aspectibus se se subtrahant, & recedant. Quòd si in cælo signa sunt interitus, cur non etiam in terra passim occurrant signa mortalitatis? *Ve nemo miratur, liquefactum, quod potuit liquecere; ait Plutarchus, sectum, quod erat sectile; exustum, quod erat exustibile: ita mirandum non est, mortuum esse, qui erat mortalis.* Mortale autem est, quidquid sub sole est.

Plutarch. in
Moral.

VI.

Hinc & marmora rumpuntur, & saxa dissiliunt, & ipsam æs non ita perennat, vt non tandem rubigine exedatur. Neque palatia vlla, aut turres vllæ ita fuerunt firmæ, vt non tandem fenescant, & fatiscantes collabantur. Quin integræ vrbes sua fata ferunt, & ibi aratur, vbi ante Principes Regesq; habitauerunt. *Omnes, quæ vsquequaq; ponuntur, vrbes, vbi fuerunt, aliquando quæretur, ait Seneca, & vano excidij genere tollentur. Alias destruent bella, alias desidia, paxq; ad inertiam versa consumit, & magnis opibus exitiosa res luxus.* Bello destructa est Sichima, quam cepit Abimelech, destructaque est ita, vt sal in ea dispergeret. Pari modo, post quatuordecim annorum obsidionem, euerterunt Numantiam Romani. Nam P. Africanus duos terrores Imperij Romani, etiam Carthaginem deleuit. Quod & decantatæ illi Troiæ accidit. Si de luxu quæramus, Pentapolis sit exemplo, & incendium Sodomitarum, vbi omnis humo fumat terra. Hæc cadauera urbium, & tot mœnium cineres, quid aliud clamant, quàm & homines casuros, morte decinerandos?

Senec. ep 72.

Iudic 9. 45.

Flacc. lib. 2.
Cic pro Mu
sæna.

VII.

Luc. 7. 12.

Quòd si in vrbes ipsas ingrediamur, quot non occurrent occasiones mortis animo recolendæ? Ipse Saluator cum appropinquaret porta ciuitatis (Naim) ecce defunctus efferebatur filius vnicus matris suæ, & hæc erat vidua: & turba ciuitatis multa cum illa. Triplex mortis admonitio: defunctus filius; vidua, cuius maritus fuerat defunctus; & populus defunctum pullatis vestibus lugens. Itaque quotiescumque funus nobis; aut vidua,

vcl

vel viduus; vel quispiam longo pallio atratus; aut quædam femina peplo velata occurrit, mortis nuntium nobis occurrere existimemus. Nec mortuos, aut mortuorum comites occurrere est necesse, viui vegetique nos satis commonent mortis venturæ. Ingressus quidam ciuitatem haud incelebrem, cōspexit ad ipsum ingressum pro foribus proximæ domûs tres mulieres ad colum confidentes, & fusum torquentes; illicò ad socium suum conuersus dixit: *Ecce tres Parcas. O qua, aut quando mea vita filum abrumpet!* Neque sanè abs re. Siquidem viri eruditi tradunt, colum atque pensa, staminibus abruptis, mortis continere significationem, ex fabula Parcarum, quarum, apud Poëtas, munus est, suum unicuique rei finem præscribere. Quin & Iob ipse similem videtur voluisse cogitationem, cuius hæc vox erat: *Dies mei velocius transferunt, quam à texente tela succiditur.* Neque opus est, circuire per plateas: ipsæ domus aspicienti mortuos & mortes ingerunt. Nam si quæras, quis hanc, quis illam ædem extruxerit, paucas nouas inuenies, veterum autem ferè omniū ædificatores dicentur esse mortui. Enimuerò, qui decem, vel viginti annis à patria sua abfuit, quàm paucos redux inueniet, qui eum nōrint, aut quos ipse nōrit? Si quærat, vbi est iste? vbi ille? vbi tertius? vbi quartus? ad cœmeterium ablegaberis, vt in tumulo eum quæras iam dudum sepultum. Nimirum.

Tendimus huc omnes, metam properamus ad vnã: Ouid. ad Liuiam.

Omnia sub leges mors vocat atra suas.

Quid, quòd neque in epulis deest tempus, aut locus de morte cogitandi? Cæsaribus certè ipsis, & Principibus nō defuit; qui inter conuiuiorum lautitias & lætities, mentionem mortis iniicere non dubitarunt. Iulius Cæsar, cùm inter cœnandum ortus esset sermo, *quod genus mortis esset optimum?* incontinenter respondit, *inopinatum.* Et, quòd optimum iudicauit, ipsi contigit. Respondit scilicet, vt homo Ethnicus, de anima ad mortem parata non sollicitus: ob quam curam Christiani orant, *A subitanea & impronisa morte, libera nos Domine.* Interim ex eo ipso Iulij Cæsaris responso discimus, sermonem, memoriamque de morte, ipsis Principum mensis non fuisse inconuetam.

Apud Ægyptios, inter pocula, circumferebatur scēlerus, hoc est,

Q99 2

Herodot. lib. 2.

Pier Valer. lib. 48.

Iob. 7. 6.

VIII.

Plutarch. in apoph.

Herodot. lib. 2.

est, corporis ossa dumtaxat compage extantis effigies; seu cadaver ligneum, aut etiam argenteum, vel etiam cerea imago, aut laræ; quas vocabant oscilla, & in medium conuiuium jaciebant, è quibus Rex conuiuij figuras exprimebat, & maximè signum mortis, sed quàm proximè ad verum effectum. Causam alij aiunt fuisse memoriam Mancrotis, Iſidis (vt aiunt) alumni, quem annis innocentibus immaturâ morte fata præripuerunt. Alij scribunt, eum, qui scæletum circumtulit, ostendisse illud simulachrum singulis, ac dixisse: *In hunc intuens, pota, & oblectate, talis post mortem futurus.* Er dubium est, quo animo id fecerint, utrùm vt moderatiùs fruerentur epulis, voluptatibusque, condicionis suæ memores: an auidiùs licentiosiusque, utpote, mox abituris; quasi dicerent, *Ede, bibe, lude, post mortem nulla voluptas: & sicut illi, quorum vox est: Comedamus & bibamus: cras enim moriemur.* Meminit huius moris, in Satyrico etiam Petronius; qui versus ad hoc spectaculum cantatos affert istos:

Eheu nos miseros, quàm totius homuncio nil est!

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus,

Ergo vivamus, dum licet esse bene.

Hæc est conclusio impiorum, & nihil in futura vita sperantium.

IX.

Aliud, morte considerata, statuunt ventura prospicientes, nam, dum lucem habent, bona volunt operari, & post mortem quia sciunt aliam superesse mortem, contremiscunt. Quid ni Numinis cælestis sententiam magis formidarent, quàm quidam leguntur terreni Principis arcana consilia formidasse? Xiphilinus est author, Domitianum aliquando Senatorum primoribus, atque alijs equestris ordinis viris conuiuium in eum modum fecisse, vt funebrem cœnam non posset funestiùs extraxisse. Aedes enim iussit apparari, vndique ex omni parte tristissimas. Erant atra laquearia, parietes, pavementum, & sedes, mensæque ad eò ipsæ nigro panno integebantur. Quibus rebus ita paratis, conuiuas de nocte introduci iussit, famulis, comitibusque cunctis destitutos. In Tænarum se ingredi arbitrabantur. Vbi accubuerunt, juxta vnumquemque columnam collocavit, factam iostar sepul-

Vide Turnebum. lib. 7. c. 20, & l. 20. c. 24. Delriû in Senec. Hippol. act. 2. Pamelium in Tertull. de pallio. cap. 1. n. 18.

Esa. 22. 13.

Xiphilin. in Domitiano.

sepulchri, in qua nomen eius ascriptum erat, pendeatque de ea lychnuchus parvus, ut assolet in monumentis. Proserpinæ conuiuium dixisses. Ita illis sedentibus, pueri vestibus exuti, sed atramento obliti, tamquam Acherontica quædam spectra, ingressi sunt, hospitesque horribili saltationis genere, taciti silentisque circumiêre. Choro lugubri absoluto, ante conuiuantium pedes constitère. Vno verbo, omnia, quæ in exequijs mortuorum adhiberi aliàs solebant, in vasis eis apposita sunt. Cœna interim, sine clamoribus, magno cunctorum silentio peragebatur, ut qui timore penè exanimati essent. Utque metus augetetur, Domitianus solus verba faciebat, neque aliud, quàm de ijs, quæ ad mortes & funera pertinebant, loquebatur. Quem sensum, tunc senatoribus fuisse putemus? nonnè in ea cœna mortis memoria & imago fuit accuratè expressa? Non sapiunt laetitiam, ubi tales sunt scenæ.

Sed sine eiusmodi theatri apparatu alij Principes, Regesque, immò & tyranni ipsi, inter epulandum, mortis meminerunt. Damocles Philosophus assentator, ut Cicero, in Tusculanis, refert, cum Dionysij Syracusani tyranni potentiam & opes extolleret, beatamque diceret eius vitam, in tanta rerum opulentia; Dionysius eundem perendie vocauit ad cœnam, gladiumque seta ligatum supra caput eius appendi iussit. Quo ille statim intra cœnam conspecto, præ nimio supereminentis periculi metu, regalibus mensis abstinuit. Hoc pacto Dionysius tyrannos viuere, ac inter magnificos apparatus, imminentibus periculis cruciari, significauit. Ostendit igitur, qualis tunc Damoclis, sub stricto ense, cœnantis cogitatio esset, talem esse quotidie tyrannorum, mensæ accumbentium. Numquam enim sunt securi, an aliquis vel ferro, vel veneno illis mortem machinetur. Semper itaque, vel epulantes mortis memoriam habent ante oculos collocatam.

At neque gladio è laquearibus suspenso opus est, qui edentes, & bibentes imminentis mortis admoneat. Quidquid fit, quidquid apponitur in mensa, est quoddam mortis monimentum. Neque jam de illis Religiosis loquar, quorum mos est, clepsydram in mensa ponere, proprium Symbolum mortis,

X.

XI.

Senec. ep. 24. cuius hora, omni hora expectanda est. Seneca Ethnicus hoc pacto mortem consideravit: *Quemadmodum clepsydra, inquit, non extremum stillicidium exhaurit, sed quidquid ante defluxit: sic ultima hora, qua esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat.* Siue ergo horam coenae, siue moram vitae clepsydra metiatur, semper est mortis monumentum. Enim verò & principium, & finis mensae, & omnia, quae in mensam inferuntur, possunt nos, ac debent admonere de nostra mortalitate. Cur enim accumbimus, nisi ut vires restauremus, lapsuras & morti cessuras, nisi reficerentur? Rursum, quoties est finis mensae, toties in mentem quibusdam venit, fore etiam finem vitae, quo cessabit comedendi & necessitas, & potestas. Iam si ad ea oculum dirigamus, quae mensis imponuntur, quid aliud aptius occurrere potest, quam memoria mortis? Vitrum manu tenes? vita tua fragilior est vitro. Nam si vitrum diligenter asserues, sponte numquam dissiliet. Serua te, quam diligenter cumque potes, sponte fatisces, nemine tibi crus, aut ceruicem frangente. Bellè Bobadilla noster, cum in mensa magnatis cuiuspiam scyphus crystallinus, magno pretio elaboratus, per imprudentiam frangeretur, dixit:

Res tanti steterat, tamq, caduca fuit?

Quoties, inter conuiuandum, evertitur poculum, effunditur vinum, in omen vitae nostrae sic effundendae? Propinationes autem ipsae crebriores, & haustus sanitatum, quid aliud volunt, quam alios vino sepelire? immò etiam reipsa, & terrae? Ita enim loquitur S. Ambrosius: *Vocatis ut amicos, dimittitis ut inimicos: quantum melius in terram tua vina fudisses? Quid te delectant damna sine gratia? rogans ad iucunditatem, cogis ad mortem.* Non opus est veneno ad alterum interficiendum, vino id fieri potest, si id est nimium. Herculem, comminiscuntur Poetae, cymba pro scypho, & scypho pro cymba usum fuisse, ut per Stygem ad inferos nauigaret; heu quam multi ex hac fabula historiam faciunt! verissimè enim per scyphos ad Tartara vehuntur. Atque ut constet, eos ex lethæo flumine bibisse, altero die, quid in conuiuio dixerint, aut fecerint, non recordantur. Iam à potu ad cibum transeamus. *Quidquid comedimus, vixit, Vixerunt her-*

S. Ambros.
lib. de Elia,
cap. 14.

bæ; vixit frumentum; vixit bubula; vixerunt capones & gallinæ; vixit ceruina, & aprugna caro; vixerunt perdices & phasiani; vixerunt pisces & omnis generis aues. Hæc omnia occisa sunt, vt homines viuerent mortibus aliarum creaturarum. Quid autem hoc aliud est, quàm etiam inter esculenta & poculenta, memoriam mortis refricare? Itaque dum ficedulam, alaudam, turdum comedis, puta tibi has aues oscines esse, & mortem occinere. Sicut enim tu illas, tui causa interemptas, hodie degulas; ita te quoque Mors cras, aut perendie deuorabit. Tales cogitationes existimo etiam Iobo pransuro incidisse, qui illud non frustra dicebat: *Antequam comedam, suspiro.*

Iob. 3. 24.

XII.

At quid opus est, extra hominem, & in conuiujs quærere memoriam mortis, quam in nobis ipsis circumferimus? Quoties vel spiramus, vel suspiramus, mors ipsa ad aurem nos admonet, venturum aliquando tempus, quo expiremus. Apud Iobum, vbi legimus: *Ventus est vita mea*, legunt Septuaginta: *Spiritus est vita mea*, quod Græci pro respiratione, & Spiritu, quem ducimus, accipiunt, non solum, quod flatu, & respiratione videatur humana vita, in prima sua origine constitisse; nam afflatus est spiritus in naribus hominis, cum *spirauit in illum DEVS, spiraculum vita, & factus est homo in animam viuentem*. Sicut ergo spirando Creator noster vitam nobis inspirauit; ita nos eandem expiramus. Expiramus autem, non tantum, quando animam vltimò efflamus, sed quoties spiritum, quem attraximus respirando reddimus. Quod quia singulis ferè fit momentis, semper occasionem habemus de morte cogitandi: nedum singulis diebus, de quibus ita loquitur Philosophus: *Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vita; & tunc quoque cum crescimus, vita decrescit. Infantiam amisimus; deinde pueritiam, deinde adolescentiam: vsque ad hesternum, quidquid transit temporis, perit. Hunc ipsum, quem agimus diem, cum morte diuidimus. Qua de causa Persij admonitum est:*

Iob. 7. 7.

Gen. 2. 7.

Sen. ep. 24.

Viue memor lethi fugit hora: hoc, quod loquor, inde est.

Pers. sat. 51

Quoties ergo horologij sonitu nobis indicatur hora, sciamus, etiam illam horam de vita nostra decessisse. Quod faciebat Carolus V. qui annulum gestabat, in quo pro adamante, horologium

logium

logium erat, à quo singulis horis admonebatur cogitare, quod quaque hora S. Theresia sponte & cogitabat, & dicebat: Iam unâ horâ vicinior sum patriæ, vicinior æternitati. Idem nobis in mentem venire debet, quoties horam vel videmus, vel audimus de vita nostra decessisse. Immo quoties ambulamus, existimemus nos singulis passibus morti factos esse propinquiores. Hoc insignis ille Idiota docuit, qui cum dixisset, *vitam nostram comparari umbra, qua semper sequitur corpus*, subjunxit: *Nec aliud est vita nostra, quam sursus ad mortem. Et quamvis homines laborent, ut diu vivant, nihil tamen est aliud vivere, quam ad finem currere. Quare ipsi ambulant, quò peruenire nolunt; ac currunt voluntarij ad terminum, quem refugiunt.* Quin homines siue se ferro arment, siue vestibus ornent, tam in telis, quàm in velis, mortis memoriam circumportant. Quid enim aliud sunt gladij, hastæ, pugiones, & sagittæ, quàm, ut Scriptura loquitur, *vasa mortis*? Enimvero, in diuinis litteris, framea atque alia telorum genera, pro hieroglyphico mortis habentur; nec aliud, quàm mors intelligitur illo loco Psalmi: *Erue à framea, Deus, animam meam*; teste Pierio; qui etiam obseruat, apud Scythas (qui multa Ægyptiorum more, à quibus instituti sunt, fixerunt) gladium fuisse mortis symbolum. Quorsum enim arma gestantur, nisi ad occidendum? Quòd si autem vestes hominis intueamur, ad quid eæ induuntur, nisi partim honestatis, partim defensionis gratia? Multi enim regementis destituti, frigore perierunt: Quin immò calceos tuos intuere, etsi vel sicionia sint, & Adonidis cothurni, tamen corium sunt ex mortuo animali. Ipsæ exuvie leonis, quas sibi Hercules circumdedit, quid aliud sunt quàm belluæ pellis, & belluæ ab homine interfectæ? Qualem etiam ouibus demptam Davs primis parentibus iniecit: siquidem fecit *Adæ & uxori eius tunicas pelliceas, & induit eos, ut aspectu amictu suo mortis recordarentur.*

Idiota lib. de
contempl.
mortis.
S. 14.

Psal. 7. 14.
Pier. Valer.
lib. 42.

Psal. 21. 21.

Gen. 3. 21.

XIII.

Vno verbo, siue vigilet homo, mortis causa vigilare jubetur, quia nescit, *quâ horâ Dominus venturus sit*; siue dormitum eat, illud vel à Poëta audit sibi insurrari.

Quid, lib. 6.
de arte el. 2.

Infelix, tota quicumque, quiescere nocte

Sustinet, & somnos premia magna vocat.

Stulte,

Sicute, quid est somnus, gelida nisi mortis imago?

Longa quiescendi tempora fata dabunt.

Et alius Poeta ait: *prestig; jacentem*

Dulcis & alta quies, placidaq; simillima morti.

Quam similitudinem vt exprimerent ijdem vates, haud incite
fixerunt somnum esse mortis fratrem.

Volucer matris genus Astrea,

Frater dura languide mortis,

ait ille. Hinc est illud Sinopaei Cynici, qui, cum esset vicinus
morti, & praeter solitum somno premeretur, medicusque ipsum
subinde expergefaceret, ac dehortaretur: *Ne mireris, inquit, inquit,*
frater fratrem anteverit; vt memorat Laertius, apud quem
etiam Secundus Philosophus ab Adriano Imperatore interroga-
tus, *Quid esset mors?* Respondit: *Aternus somnus, dissolutio cor-*
porum, diuitum pauperum desiderium, inevitabilis euentus,
incerta peregrinatio, latro hominis, somni pater, fuga vita, vinorum,
discessio, resolutio omnium. Cetera sunt. Est mors somnus, sed
non aternus. Verius ergo a Ioan. Dugone Philonio dictum est:
Sicem exactiore pensites iudicio, nihil aliud est mors corporu nostroru,
quam somnus diuturnior solito. Neq; tamen diutius, quam ad nouis-
simum CHRISTI aduentum duraturus. Hoc nomine sacra littera,
quos alij, vulgari more, mori, & mortuos, ipse dormiturire, ac dor-
mientes dicere solent. Cuius rei non ignarus, bono esse debes animo.
Cubitum eo, non occubutum. Non interit, qui rediuius aliquando
resurgit. CHRISTVS Author est nobis bene sperandi: exemplo suo
docens, vt, quemadmodum ipse corporis mortem passus, resurrexit,
ita & nos resurrectionis futura spem certam habeamus.

Virgil. lib. 6.
Aeneid,

Senec. in
Hercule fu-
ren. act. 4.

Ioan. Dug. in
Tiliano, vel
scientia bene
morata.

Ne autem excusationem habeamus, si dicamus obliuionem
mortis non permittere, vt in nosmet ipsos mentem reflectamus,
ecce totus Mundus est praeco mortis. *Xerxes ille magnus Rex,*
ait S. Hieronymus, *potentissimusq;, qui subuertit montes, maria*
constravit, cum de sublimi loco infinitam hominum multitudinem, &
innumerabilem vidisset exercitum, fletisse dicitur, quod post centum
annos nullus eorum, quos tunc cernebat, superfuturus esset. O si pos-
semus super talem ascendere speculam, de qua vniuersam terram sub
pedibus cerneremus! iam tibi ostenderem totius Mundi ruinas, gentes

XIV.

S. Hieronym.
ad Heliode-
rum.

Rrr

gentibus

gentibus, Reges Regibus, Regna Regnis collisa. Alios torqueri, alios necari, alios absorberi fluctibus, alios in seruitutem trahi. Hic nuptias, ibi plañctum; illos nasci, istos mori; alios affluere diuitijs, alios mendicare. Et non tantum Xerxis exercitum, sed totius Mundi homines, qui nunc viuunt, in breui spatio defuturos. Vincitur sermo rei magnitudine, & minus est quod dicimus. Redeamus igitur ad nos, & quasi è calo descendentes paulisper nostra videamus. Sentis, obsecro te, quando infans, quando puer, quando senex factus sis? Quotidie morimur, quotidie commutamur, & tamen aternos nos esse credimus. In nos ipsos ergo redeamus, & in rebus omnibus, quod caducum est, caducum esse agnoscamus.

XV.

Tot nobis occasiones mortis contemplandæ offert DEVS, tot natura ipsa, quia ex hac contemplatione veri efficimur Philosophi, veri Christiani, veri DEI serui. Hæc enim meditatio, nos nobismet ipsis proponit cognoscendos: hæc fastum & superbiam nostram deprimit, ne nos, supra quàm sumus, efferamus terræ filios, & in terram reuersuros: hæc efficit, ne rebus caducis & fluxis, quæ aliquando deferendæ sunt, adhærescamus: hæc monet, vt peccata in ipsis miserijs nostris defleamus: hæc impellit, vt quid post hanc vitam futurum sit cogitemus: vno verbo, hæc causa est, vt in omni negotio, loco, hora vigilemus, & expectemus Domini nostri aduentum. Quòd si vel memoria mortis tantas parit vtilitates; dubium non est, ipsam quoque vtilem mortalibus esse. Nam omnes è corpore, velut ex carcere emitit; omnes liberat vitæ huius calumnijs & calamitatibus; omnibus beneficium præstat, impijs quidem, ne peccata peccatis cumulando, maiora in inferno tormenta patiantur; probis autem & DEVM timentibus, ne ampliùs DEVM possint offendere.

S. Gregor.
Naz. orat. 38.

Luc. 24. 26.

Petrarch, ep.
19. de reb. fa-
mil.

Mortem, ait S. Gregorius Nazianzenus, vt peccati præcisionem homo elucratur, ne malum immortale esset. Ita poena ipsi in misericordiam cedit. Quid multis opus est? Per mortem tenditur ad vitam. Ita pariter, per mortem, & satisfit naturæ humanæ, & diuinæ iustitiæ misericordiæque. Si oportuit pati CHRISTVM, & ita intrare in gloriam suam, cur seruus CHRISTI recuset per eandem viam ambulare? Nimis faciles sumus ad accusandam naturam, ait Petrarcha, nemo deflet, quòd nascitur: nemo, quòd viuunt.

at quod egestatem sentit, quod labores patitur, quod senescis, quod aegrotat, quod moritur, quisq; conqueritur, quasi secundum naturam minus ista, quam illa sint: & nasci & viuere, & comedere & esurire, & dormire, & mori naturalia sunt, ut nemo his mortalium vacet, nisi cui forte senescendi necessitatem, laborumq; molestias & agitudinum necessitas mortis precipitata remiserit. Quid igitur inutiles querelas effundimus? an quia nobis solis ista contingunt, solis nobis lugere permisimus? an quia omnibus cunctorum simul in nos lamenta transfundimus, & veluti humani generis procuratores, naturam accusamus immeritam? Odiosum sanè negotium & importunum: illa enim mitissima, nos beneficia eius per impatientiam exacerbauimus, in parentem optimam ingrati, in nosmetipsos impij.

CAPVT XLV.

Ratione Loci, in quocumque quis moriatur, neminem conqueri posse.

Ris potissimum circa Mortem in quaestionem venire possunt, Locus, Tempus, Modus moriendi. Locus quidem, ut sciatur, cur aliqui domi, in patria, atque inter suos, alij foris, apud alienos, & ignotos, ex hac vita migrare cogantur: Tempus autem, ut cognoscatur, quare alij in infantia, in iuuentute alij, alij in sera aetate moriantur? Modus duo inuoluit, vnum ex parte corporis, ex parte animi alterum. Primum varia genera mortium, secundum diuersa genera tentationum complectitur. Ad locum morientium quod attinet, non est profunda quaestio. Nam quod aliqui peregrè, aliqui in patria, quidam sub tecto, quidam in plateis & medio foro è viuis excedant, quidam in munitis, quidam in apertis locis & campis vltimum diem claudant, Mortis jus est, à quo neminem Natura excipit. Si vllus in Mundo locus esset à Morte immunis, omnes eò vellent confugere, quantumcumque distaret. In Paradiso talis locus fuit; sed illa immunitas non tam ad locum, quam ad arboris fructum pertinebat. Quare postquam mortis reus factus est Adam, ex eo loco expulsus est, dicente Domino: *Ne forte mit-*

I.

Gen. 3. 22.

tat manum suam, & sumat etiam de ligno vite, & comedat, & viuat

Rrr s in